

מי היה היהודי הראשון?

מאת שמואל (מולי) יסלזון, קיבוץ ראש צורים

לפני מספר שנים, הגיע עיתונאי לכנסת ישראל, חמוש בשאלות אשר נשאלו בבתי הדין לגיור וביקש לבחון את רמת הידע של חברי הכנסת ולהעריך האם היו הם מסוגלים לעבור הליך גיור. כשנשאל חבר כנסת, אשר עמד בזמנו בראש מפלגה דתית, "מי היה היהודי הראשון?" נענה בפשטות כי "היהודי הראשון היה אברהם אבינו". כשנשאלה ח"כ שולמית אלוני, אותה שאלה, חיכה ואמרה כי "היהודי הראשון אינו יכול להיות אברהם, מחמת העובדה שיהודי הוא חלק מעם ועל כן היהודי הראשון הינו התינוק הראשון שנולד לעם, למחרת מעמד הר סיני". וכבר קדמו ראשונים, לחברי הכנסת הנכבדים, אשר חלקו בשאלה מעין זו.

העם מתחיל מאברהם אבינו – אברהם "בן האומה"

"ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי, בתוך בני ישראל" (ויקרא כד, י) מצינו בפרשת אמור, וזהו בנה של שלומית בת דברי למטה דן, ומתוך שייחסו המקרא גם לאביו המצרי הסיק הרמב"ן - כי העובדה שאינו ישראלי, אלא "בן איש מצרי" נוגעת רק לעניין יחוסו בשבטים ובנחלת הארץ - שבזה הולכים רק אחר ייחוס האב הישראלי. אולם ברי לרמב"ן כי, מחמת אמו הישראלית, כשר הוא לבוא בקהל, על יסוד דברי הגמרא במסכת יבמות (מה, ע"א) "נכרי הבא על בת ישראל הוולד כשר". אמנם מצאנו מי שטען שהולד ממזר (קדושין ע"ה, ע"ב) אולם לא נתקבלה שיטתו להלכה.

על פי הביטוי של ר' דוסתאי (קידושין סד, ע"א) מחדש הרמב"ן אודות האמא הישראלית, שהיא בבחינת "מקווה טהרה לאומות, להכשיר וולדה להיות כמוה". כמקווה טהרה אשר טובל בו הגר בבגרותו כתנאי להצטרפותו לעם ישראל, כן הוולד, שבא מאומות העולם טובל בבטן אמו הישראלית, במקווה מי השפיר.

לשיטתו, מעת שכרת אברהם, ברית עם אלוקיו, הוחל לקרוא בשם ישראל לזרעו של אברהם, ומי שנולד מאם ישראלית אפילו קודם מתן תורה בשם ישראל יכונה. מחמת כן, לטענתו, מצינו בגמרא קדושין (יח, ע"א) שמכונה עשיו, נכד אברהם בן לרבקה, בשם "ישראל מומר" אף קודם מתן תורה. לדבריו, וודאי שאין חייב בנה של שולמית, אותה ישראלית, בגיור מחמת היותו בן לאומה הישראלית מאמו. לשיטה זו עולה יפה מאמר המדרש, שהיה אברהם מגייר את האנשים ושרה את הנשים, במובן המקובל של הגיור כצרוף וחיבור לקולקטיב, לעמו של אברהם.

העם נולד בהר סיני – אברהם "אבי האומה"

לעומת גישה זו ניצבת "דעת הצרפתים", המצוטטת ברמב"ן (ומעין זה בחידושי פני יהושע קידושין סח, ע"ב). לשיטתם, ישנו פער בין הזמנים, קודם מתן תורה ולאחריו. קודם מתן תורה - הולד הלך אחר הזכר, כבאומות העולם ועל כן "בן איש מצרי" חשוב כמצרי אף במקום שאמו מישראל. בן המצרי התגיר, כמובא בתורת כהנים, אע"פ שאמו מישראל כיוון שקודם מתן תורה היה. אולם לאחר מתן תורה כשבאו ישראל בברית נקבע כי הולד הולך אחר האם, כדרשת ר"ש בר יוחאי (קדושין סח, ע"ב) על הפסוק "כי יסיר את בנך מאחרי" (דברים ז, ד) – בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך. לשיטתם, ניתן לראות באברהם – אבי האומה הישראלית, מייסד האומה, ובניו ונכדיו בשם שבטים יכוננו אך לא נחשבו עדיין כעם, באשר זה קם לתחייתו, במאמר הקב"ה "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו" רק במעמד הר סיני. מבחינה זו, בן לאומה הישראלית קרוי רק מי שנולד לאם ישראלית לאחר מעמד הר סיני ואין אברהם ובניו נכללים בכלל זה.

ענף עץ אבות – עץ עבות

כשנשאלה חיילת, בת לאב יהודי ואם נכריה אודות זהותה, רשמה:
"העם היהודי הוא אילן שהאלוקים בחר מתוך הגן העצום שהוא ברא.
הנני ענף שבתכונותיו וסוגו שייך לאילן הנבחר, רק מחכה שיחברו ויערו אותו בדרך הנכונה"
מי ייתן ונזכה לדעת את נפש הגר, כי גרים היינו בארץ מצרים.

שמואל (מולי) יסלזון, תושב **קיבוץ ראש צורים**, נולד בשנת תשכ"ח (1968) בחיפה. נשוי למוריה, ויחדיו הורים לתשעת ילדיהם, בקבוץ ראש צורים. למד בישיבת ירושלים לצעירים, בישיבת הר עציון, במכללת הרצוג, בבית מורשה ובמכון לנדר.

בוגר תואר שני בהיסטוריה של עם ישראל, בעל תעודת הוראה, בוגר קורס פרמדיק של מ.ד.א, ובשלבי סיום תואר במנהל עסקים.
כיום, מנהל מדור הכנה לגיור במכון ללימודי היהדות ומשמש כיו"ר הנהלה מוניציפאלית בראש צורים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il